

I. В. Лінський, М. М. Хаустов, В. Н. Кузьмінов, О. І. Мінко, Г. М. Кожина, Є. Г. Гриневич, М. О. Овчаренко, В. В. Чугунов, В. М. Пострелко, М. М. Денисенко, В. А. Плехов, Т. В. Ткаченко, В. В. Задорожний, Н. А. Малихіна, О. О. Мінко, Р. В. Лакінський, О. О. Васильєва, О. М. Юрченко, Б. О. Герасимов, Д. О. Герасимов

ПОВ'ЯЗАНА ІЗ ВЖИВАННЯМ АЛКОГОЛЮ «ШКОДА ДЛЯ ІНШИХ» В РОБОЧОМУ СЕРЕДОВИЩІ¹

I. V. Linskiy, M. M. Khaustov, V. N. Kuzminov, O. I. Minko, H. M. Kozhyna, Ye. G. Grynevych, M. O. Ovcharenko, V. V. Chugunov, V. M. Postrelko, M. M. Denysenko, V. A. Plekhov, T. V. Tkachenko, V. V. Zadorozhnyi, N. A. Malykhina, O. O. Minko, R. V. Lakinskyi, O. O. Vasilyeva, O. M. Yurchenko, B. O. Herasymov, D. O. Herasymov

THE "HARM TO OTHERS" ASSOCIATED WITH ALCOHOL CONSUMPTION IN THE WORK ENVIRONMENT

Ключові слова: *робоче середовище, питущі працівники, шкода для інших, частота несприятливих наслідків, вікові та гендерні особливості*

Key words: *work environment, drinking employees, harm to others, frequency of adverse effects, age and gender characteristics*

Мета роботи — вивчення впливу, якого зазнають працівники з боку своїх питущих колег в робочому середовищі.

В чотирьох регіонах України (Харківська, Луганська та Запорізька області, а також місто Київ) протягом 2018—2021 років обстежено 1742 особи, які належали до чотирьох груп порівняння: хворі на алкогольну залежність (АЗ) (393 особи); здорові родичі хворих на АЗ (274 особи); представники загальної популяції порівняного з представниками перших двох груп віку (334 особи) і студенти 3 та 4 курсів медичних вишів (741 особа).

Основним інструментом досліджування був опитувальник міжнародного дослідницького консорціуму GENAHTO (Gender, Alcohol, and Harms to Others). Отримані дані оброблялися методами математичної статистики (дисперсійний, аналіз) на комп'ютері за допомогою обчислювальних таблиць Excel 2016 (з пакетом «Аналіз даних»).

Встановлено, що 39,44 % (!) чоловіків і 17,35 % жінок, які мали оплачувану роботу або брали участь у волонтерській діяльності, протягом останніх 12 місяців потерпали від проблем у відносинах з колегами через те, що останні зловживали алкоголем. Суб'єктивно оцінена респондентами сила негативного впливу, який справляли на них питущі колеги протягом останніх 12 місяців, становила $5,20 \pm 0,16$ балів у чоловіків і $4,83 \pm 0,35$ балів у жінок (за десятибальною шкалою). На думку самих опитаних, така сила негативного впливу істотно зменшила продуктивність їхньої праці. Отже, значна сила негативного впливу, який питущі справляють на інших співпрацівників, є важливою складовою комплексної проблеми «шкоди для інших», що потребує вдосконалення поточної національної політики стосовно алкоголю з урахуванням цієї обставини.

The goal of the work is to study the impact that employees experience from their drinking colleagues in the work environment.

In four regions of Ukraine (Kharkiv, Luhansk and Zaporizhzhia regions, as well as the city of Kyiv), 1742 people were examined during 2018—2021, who belonged to four comparison groups: patients with alcohol dependence (AD) (393 people); healthy relatives of AD patients (274 people); representatives of the general population comparable with the representatives of the first two age groups (334 people) and students of 3—4 courses of medical universities (741 people).

The main research instruments were the questionnaire of the international research consortium GENAHTO (Gender, Alcohol, and Harms to Others). The obtained data were processed by methods of mathematical statistics (variance analysis) on a computer using Excel 2016 computational tables (with the Data Analysis package).

It was found that 39.44 % (!) of men and 17.35 % of women who had paid work or participated in volunteer activities, during the last 12 months, suffered from problems in relationships with colleagues, due to the fact that the latter abused alcohol. The subjectively assessed by the respondents the strength of the negative impact that drinking colleagues had on them during the last 12 months was 5.20 ± 0.16 points for men and 4.83 ± 0.35 points for women (on a ten-point scale). According to the respondents themselves, such a strength of negative impact significantly reduced their work productivity. Thus, the significant strength of the negative impact that drinking colleagues have on other employees is an important component of the complex problem of "harm to others", which requires the improvement of the current national policy on alcohol taking this circumstance into account.

¹ Перші десять частин дослідження опубліковано: Український вісник психоневрології. 2021: Т. 29, вип. 1 (106), вип. 2 (107), вип. 3 (108), вип. 4 (109); 2022: Т. 30, вип. 1 (110), вип. 2 (111); 2023: Т. 31, вип. 1 (114); вип. 2 (115); 2024: Т. 32, вип. 2 (119); 2025: Т. 33, вип. 2 (123).

© Лінський І. В., Хаустов М. М., Кузьмінов В. Н., Мінко О. І., Кожина Г. М., Гриневич Є. Г., Овчаренко М. О., Чугунов В. В., Пострелко В. М., Денисенко М. М., Плехов В. А., Ткаченко Т. В., Задорожний В. В., Малихіна Н. А., Мінко О. О., Лакінський Р. В., Васильєва О. О., Юрченко О. М., Герасимов Б. О., Герасимов Д. О., 2025

Вживання алкоголю супроводжується численними шкідливими наслідками і для самих його споживачів, і для інших людей [1—3]. Відомо, що є широкий спектр різновидів цієї «шкоди для інших» (ШДІ): від дорожньо-транспортних пригод, спричинених п'яними водіями [4—6], до насильства у родинах [7; 8]. Збитки суспільства внаслідок ШДІ є майже вдвічі більшими, ніж збитки внаслідок шкоди для самих питущих [9]. Тому ВООЗ розглядає протидію ШДІ як невід'ємну складову ефективної алкогольної політики [10].

Розв'язання глобальної проблеми ШДІ потребує широкої дослідницької кооперації. Така кооперація знайшла своє втілення, зокрема, в міжнародному консорціуму для реалізації проєкту GENAHTO (Gender, Alcohol, and Harms to Others — Гендер, Алкоголь та Шкода для Інших) [11]. 2018 року до участі у цьому консорціумі долучилась і Україна. Результати реалізації української частини проєкту GENAHTO вже були висвітлені раніше в серії публікацій. Зокрема, були описані масштаби ШДІ в українському суспільстві, її гендерні та вікові особливості [12]; прояви несприятливого впливу питущих на дорослих [13] та дітей [14]; на особливості афективного [15], алкогольного [16] статусів, на алкогольні уподобання та звички осіб в мікросоціальному оточенні питущих [17]. Окрім того, дані, зібрані в рамках проєкту GENAHTO, дали змогу встановити межі проблемного вживання алкоголю (з точки зору практично здорових респондентів) та епідеміологічне значення цих меж [18], а також зв'язки показника «частота п'яних днів» з іншими характеристиками алкогольної поведінки респондентів [19], їхнім фізичним і психічним благополуччям [20] та з показниками вживання інших психоактивних речовин [20]. Однак, дотепер поза межами нашої уваги залишалась проблема ШДІ в робочому середовищі.

Саме тому метою цього дослідження стало вивчення впливу, якого зазнають працівники з боку своїх питущих колег в робочому середовищі.

Загалом протягом 2018—2021 років обстежено 1742 особи (мешканці Харківської, Луганської та Запорізької областей, а також міста Києва), які належали до чотирьох категорій: хворі на АЗ (ХНАЗ) (393 особи, серед них — 359 чоловіків і 34 жінки); здорові родичі ХНАЗ (274 особи, серед них — 98 чоловіків і 176 жінок); представники загальної популяції порівняного з представниками перших двох груп віку (контрольна група) (334 особи, серед них — 120 чоловіків і 214 жінок) і студенти 3 та 4 курсів медичних вишів (741 особа, серед них — 227 чоловіків і 514 жінок). Відомості про різні характеристики, що вивчали, вдалося отримати не від усіх респондентів, тому у таблицях наведені кількості осіб, що надали потрібну інформацію.

Основним інструментом дослідження був опитувальник консорціуму GENAHTO, що складається з двох частин, перша з яких присвячена самому респонденту, а друга — його оточенню [11]. Водночас окремий модуль «J» (job — робота) другої частини цього опитувальника присвячений саме питущим співпрацівникам респондента.

Обстеження виконували треновані інтерв'юери методом *face to face* зазвичай протягом 1,5—2 годин, однократно, після отримання відповідної інформованої згоди від респондентів. З огляду на те, що ця стаття є однією із серії подібних публікацій, в ній буде висвітлено лише частину інформації, отриманої за допомогою згаданого вище інструментарію. Отримані дані обробляли методами математичної статистики (дисперсійний аналіз [22]) на комп'ютері за допомогою обчислювальних таблиць Excel 2016 (з пакетом «Аналіз даних»). Усі отримані дані аналізували у віковому аспекті і в аспекті ставлення до АЗ (в аспекті належності до однієї із груп порівняння).

Опис отриманих результатів доцільно розпочати з даних про наявність у респондентів роботи, де можливі контакти з колегами, і про частоту проблем у відносинах з ними через їхнє зловживання алкоголем (табл. 1; рис. 1, 2).

Таблиця 1. Частоти позитивних відповідей («так») на запитання розділу «J» (job) опитувальника GENAHTO, щодо наявності роботи у респондента, де можливі контакти з колегами, і проблем у відносинах з ними через їхнє зловживання алкоголем

Групи обстежених	Чисельність групи		Частота ознаки				Достовірність відмінностей (p)			
			абс., осіб		відносна, %*		між чоловіками і жінками	з групою 21—35 р. або з «контролем»		
	чоловіки	жінки	чоловіки	жінки	чоловіки	жінки		чоловіки	жінки	
«Чи маєте Ви оплачувану або волонтерську діяльність, під час якої Ви контактуєте з товаришами по цій роботі (колегами)?»										
Групи різного віку	≤ 20 років	117	278	32	70	27,35	25,18	0,653	< 0,001	0,003
	21—35 років	260	325	128	119	49,23	36,62	0,002	—	—
	36—50 років	193	115	102	85	52,85	73,91	< 0,001	0,446	< 0,001
	≥ 51 року	120	130	60	43	50,00	33,08	0,007	0,889	0,476
Групи з різним ставленням до АЗ	Контроль	306	650	141	246	46,08	37,85	0,016	—	—
	Родичі ХНАЗ	81	157	37	57	45,68	36,31	0,161	0,949	0,721
	ХНАЗ	303	41	144	14	47,52	34,15	0,107	0,721	0,635
Разом		690	848	322	317	46,67	37,38	< 0,001	—	—

«Чи не було у Вас протягом останніх 12 місяців проблем у відносинах з кимось із колег або начальством через їхнє зловживання алкоголем?»

Групи обстежених		Чисельність групи		Частота ознаки				Достовірність відмінностей (p)		
				абс., осіб		відносна, %*		між чоловіками і жінками	з групою 21—35 р. або з «контролем»	
		чоловіки	жінки	чоловіки	жінки	чоловіки	жінки		чоловіки	жінки
Групи різного віку	≤ 20 років	32	70	5	12	15,63	17,14	0,849	0,079	0,599
	21—35 років	128	119	40	17	31,25	14,29	0,002	—	—
	36—50 років	102	85	54	17	52,94	20,00	< 0,001	0,001	0,280
	≥ 51 року	60	43	28	9	46,67	20,93	0,007	0,040	0,309
Групи з різним ставленням до АЗ	Контроль	141	246	36	39	25,53	15,85	0,020	—	—
	Родичі ХНАЗ	37	57	8	10	21,62	17,54	0,624	0,624	0,755
	ХНАЗ	144	14	83	6	57,64	42,86	0,287	< 0,001	0,009
Разом		322	317	127	55	39,44	17,35	< 0,001	—	—

Примітки. Тут і далі: * — за 100 % узято чисельність групи відповідного віку або ставлення до АЗ; p — достовірність відмінностей між групами порівняння за критерієм «t»; достовірні відмінності (p < 0,05) виділені сірим кольором

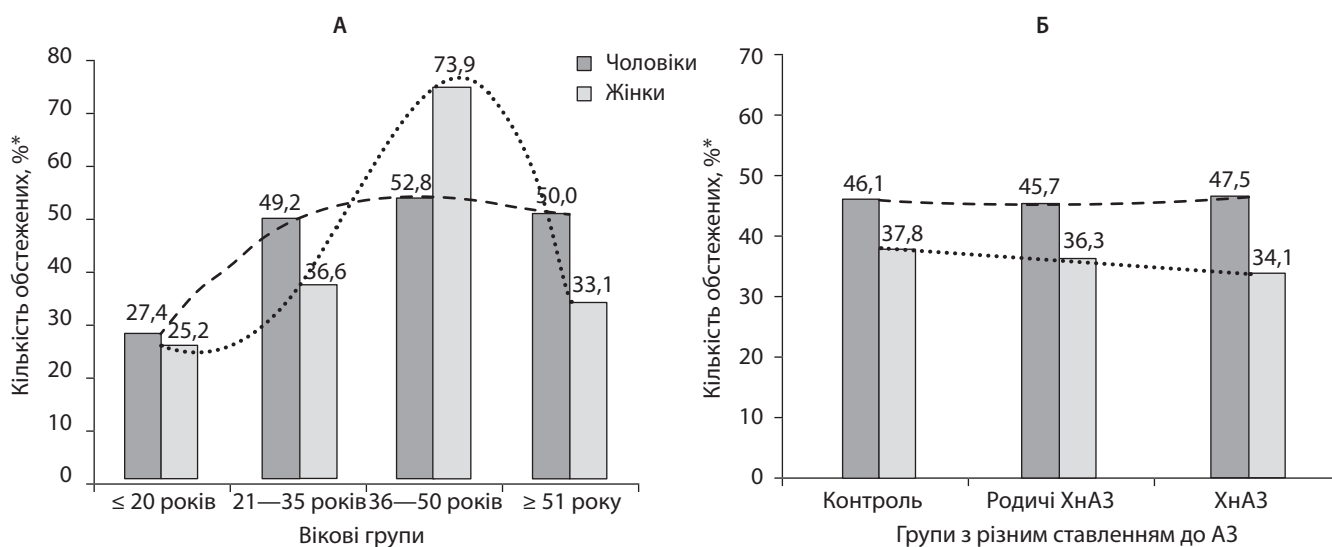

Рис. 1. Частота наявності у респондентів роботи у віковому аспекті (А) і в аспекті ставлення до АЗ (Б)

Примітка. Тут і далі: * — за 100 % узято чисельність групи відповідного віку або ставлення до АЗ

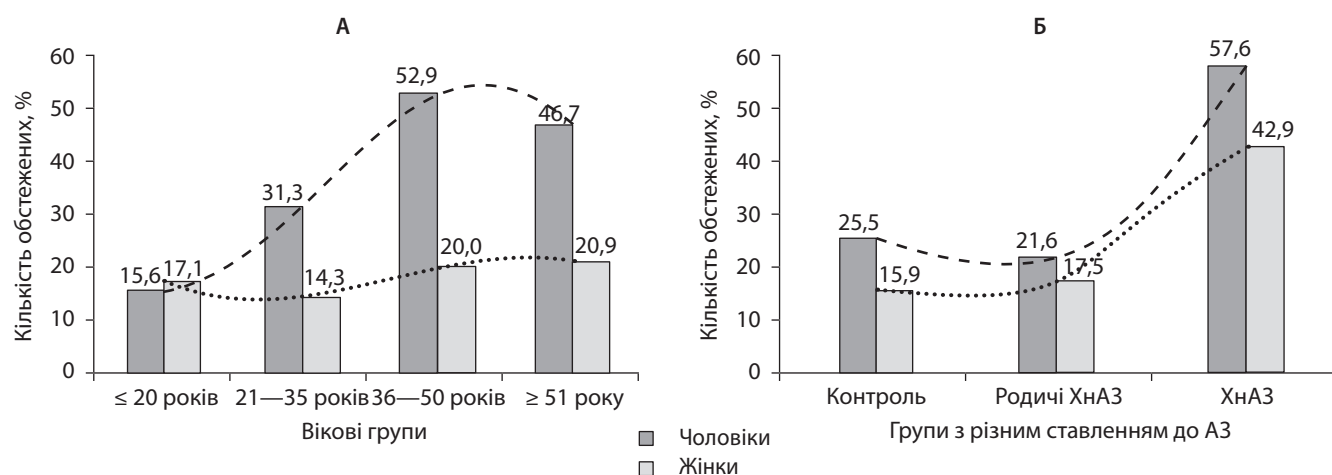

Рис. 2. Частота наявності у респондентів протягом останніх 12 місяців проблем у відносинах з кимось із колег або начальством через їхнє зловживання алкоголем у віковому аспекті (А) і в аспекті ставлення до АЗ (Б)

Встановлено, що із 1742 обстежених лише 639 осіб (322 чоловіки і 317 жінок) брали участь в оплачуваній або волонтерській діяльності, під час якої могли відбуватись контакти з товаришами по роботі (колегами). Найбільша частка зайнятих у таких видах діяльності була серед представників вікової групи 36—50 років (див. табл. 1, рис. 1А). Привертає увагу, що це — єдина вікова група, де зайнятість чоловіків була нижчою ніж зайнятість жінок (52,85 % і 73,91 % при $p < 0,001$). В усіх інших вікових групах спостерігалась зворотна ситуація. Водночас зайнятість респондентів чоловічої статі в усіх групах з різним ставленням до АЗ стало (на 8,23—13,37 % перевищувала зайнятість респондентів жіночої статі (див. табл. 1, рис. 1Б), однак в кожній із цих груп ці різниці не досягла рівня статистичної значущості (скрізь — $p > 0,05$)

В свою чергу, із згаданих вище 639 осіб, що брали участь в оплачуваній або волонтерській діяльності, 182 особи (127 чоловіків і 55 жінок або 39,44 % і 17,35 % відповідно) протягом останніх 12 місяців, що передували обстеженню, мали проблеми у відносинах з кимось із колег через те, що останні зловживали алкоголем. Водночас у чоловіків частка респондентів, що мали такі проблеми, достовірно збільшувалася з віком (з 15,63 % в групі ≤ 20 років до 46,67 % і вище в групі ≥ 36 років), тоді як у жінок різних вікових груп ця частка була достовірно нижчою (14,29—20,93 %), ніж у чоловіків, і майже незалежною від віку (див. табл. 1, рис. 2А).

Розгляд цієї характеристики в аспекті ставлення до АЗ виявив цілком очікувану достовірно вищу

(в 2,26—2,67 раза у чоловіків і в 2,44—2,70 раза у жінок) частоту наявності проблеми у відносинах з питущими колегами серед представників групі ХНАЗ, ніж серед представників інших груп порівняння (див. табл. 1, рис. 2Б).

Така висока частота наявності питущих в робочому середовищі ХНАЗ (57,64 % у чоловіків і 42,86 % у жінок) і пов'язаних з цим проблем пояснюється тим, що ХНАЗ, які продовжують працювати, часто обирають особливі види трудової діяльності (зазвичай такі, що не потребують високої кваліфікації) і такі місця роботи, що є привабливими для інших питущих осіб. Іноді в таких місцях формуються цілі бригади питущих робітників, добре описані, зокрема, у фаховій наркологічній літературі радянських часів [23].

Наступний етап роботи був присвячений аналізу типових ситуацій, що виникали на роботі респондентів через наявність питущих колег. Кількісні характеристики цих ситуацій наведені у таблиці 2 (за спаданням їх частоти у чоловіків), а також на рисунках 3—7.

Найчастіше траплялася ситуація, коли респондентам доводилось приділяти питущим колегам додаткову увагу, «виручати» їх через те, що вони зловживали алкоголем (табл. 2, рис. 3). Такі дії могли відбуватись у формах: позичання грошей (в тому числі на випивку), приховування стану сп'яніння питущого товариша по роботі від начальства, супроводу п'яного колеги з роботи до дому тощо. Загалом такі ситуації частіше траплялись у респондентів-чоловіків, ніж у респондентів-жінок (34,47 % і 12,62 % відповідно при $p < 0,001$), і у респондентів старших вікових груп (як порівняти з молодшими).

Таблиця 2. Частоти позитивних відповідей («так») на запитання щодо типових ситуацій внаслідок наявності питущих колег в робочому середовищі респондентів

Групи обстежених	Чисельність групи		Частота ознаки				Достовірність відмінностей (p)			
			абс., осіб		відносна, %		між чоловіками і жінками	з групою 21—35 р. або з «контролем»		
	чоловіки	жінки	чоловіки	жінки	чоловіки	жінки		чоловіки	жінки	
«В які з наведених нижче ситуацій Ви потрапляли протягом останніх 12 місяців через те, що Ваші колеги зловживали алкоголем?»										
Ситуація № 1 — «Чи доводилося Вам виручати колег через їхнє зловживання алкоголем?»										
Групи різного віку	≤ 20 років	32	70	5	7	15,63	10,00	0,413	0,227	0,985
	21—35 років	128	119	33	12	25,78	10,08	0,001	—	—
	36—50 років	102	85	49	14	48,04	16,47	< 0,001	< 0,001	0,177
	≥ 51 року	60	43	24	7	40,00	16,28	0,010	0,048	0,279
Групи з різним ставленням до АЗ	Контроль	141	246	21	27	14,89	10,98	0,260	—	—
	Родичі ХНАЗ	37	57	8	8	21,62	14,04	0,339	0,324	0,515
	ХНАЗ	144	14	82	5	56,94	35,71	0,127	< 0,001	0,006
Разом		322	317	111	40	34,47	12,62	< 0,001	—	—
Ситуація № 2 — «Чи заважали питущі колеги своїм зловживанням алкоголем Вам працювати?»										
Групи різного віку	≤ 20 років	32	70	1	3	3,13	4,29	0,779	0,011	0,154
	21—35 років	128	119	29	12	22,66	10,08	0,008	—	—
	36—50 років	102	85	44	16	43,14	18,82	< 0,001	0,001	0,074
	≥ 51 року	60	43	24	6	40,00	13,95	0,004	0,014	0,489

Групи обстежених		Чисельність групи		Частота ознаки				Достовірність відмінностей (<i>p</i>)		
				абс., осіб		відносна, %		між чоловіками і жінками	з групою 21—35 р. або з «контролем»	
		чоловіки	жінки	чоловіки	жінки	чоловіки	жінки		чоловіки	жінки
Групи з різним ставленням до АЗ	Контроль	141	246	19	22	13,48	8,94	0,163	—	—
	Родичі ХНАЗ	37	57	7	10	18,92	17,54	0,866	0,404	0,057
	ХНАЗ	144	14	72	5	50,00	35,71	0,307	< 0,001	0,001
Разом		322	317	98	37	30,43	11,67	< 0,001	—	—

Ситуація № 3 — «Чи доводилося Вам сваритися з питущими колегами, або чи Ви були близькі до конфлікту з ними через їхнє зловживання алкоголем?»

Групи різного віку	≤ 20 років	32	70	1	7	3,13	10,00	0,231	0,035	0,711
	21—35 років	128	119	23	10	17,97	8,40	0,027	—	—
	36—50 років	102	85	46	12	45,10	14,12	< 0,001	< 0,001	0,195
	≥ 51 року	60	43	23	4	38,33	9,30	0,001	0,002	0,857
Групи з різним ставленням до АЗ	Контроль	141	246	14	21	9,93	8,54	0,646	—	—
	Родичі ХНАЗ	37	57	7	7	18,92	12,28	0,377	0,131	0,379
	ХНАЗ	144	14	72	5	50,00	35,71	0,307	< 0,001	0,001
Разом		322	317	93	33	28,88	10,41	< 0,001	—	—

Ситуація № 4 — «Чи погіршувалися результати Вашої роботи через зловживання колега алкоголем?»

Групи різного віку	≤ 20 років	32	70	1	2	3,13	2,86	0,941	0,029	0,182
	21—35 років	128	119	24	9	18,75	7,56	0,010	—	—
	36—50 років	102	85	36	10	35,29	11,76	< 0,001	0,005	0,309
	≥ 51 року	60	43	22	5	36,67	11,63	0,004	0,008	0,416
Групи з різним ставленням до АЗ	Контроль	141	246	9	16	6,38	6,50	0,963	—	—
	Родичі ХНАЗ	37	57	6	6	16,22	10,53	0,419	0,055	0,292
	ХНАЗ	144	14	68	4	47,22	28,57	0,181	< 0,001	0,003
Разом		322	317	83	26	25,78	8,20	< 0,001	—	—

Ситуація № 5 — «Чи доводилося Вам працювати після закінчення робочого дня через те, що колеги зловживали алкоголем?»

Групи різного віку	≤ 20 років	32	70	1	2	3,13	2,86	0,941	0,020	0,252
	21—35 років	128	119	26	8	20,31	6,72	0,002	—	—
	36—50 років	102	85	31	12	30,39	14,12	0,008	0,079	0,080
	≥ 51 року	60	43	17	7	28,33	16,28	0,154	0,222	0,064
Групи з різним ставленням до АЗ	Контроль	141	246	9	17	6,38	6,91	0,842	—	—
	Родичі ХНАЗ	37	57	4	7	10,81	12,28	0,829	0,357	0,176
	ХНАЗ	144	14	62	5	43,06	35,71	0,596	< 0,001	< 0,001
Разом		322	317	75	29	23,29	9,15	< 0,001	—	—

Окрім того, частота таких ситуацій у респондентів обох статей неухильно і достовірно збільшувалася при переході від контрольної групи до групи родичів ХНАЗ і далі до групи самих ХНАЗ (див. табл. 2, рис. 3).

Другою за частотою (30,43 % у респондентів-чоловіків і 11,67 % у респондентів-жінок при $p < 0,001$) виявилась ситуація, коли питущі колеги своїм зловживанням алкоголем заважали працювати респондентам (табл. 2, рис. 4).

Респонденти повідомляли, що питущі колеги іноді поводитися неадекватно, що ускладнювало спілкування та взаємодію у робочому процесі. У деяких випадках робота з п'яними співпрацівниками становила загрозу для здоров'я та безпеки інших працівників, особливо якщо йшлося про роботи, які потребували високої концентрації уваги та координації рухів.

Наступною за частотою (28,88 % у респондентів-чоловіків і 10,41 % у респондентів-жінок

при $p < 0,001$) виявилась ситуація, коли респондентам доводилося сваритися з питущими колегами, або бути близькими до конфлікту з ними через їхнє зловживання алкоголем (табл. 2, рис. 5). За відгуками респондентів, присутність питущих колег створю-

вала напружену атмосферу в робочому колективі. Питущі допускали недоречні, брехливі і грубі висловлювання, що спричиняло недовіру між працівниками, роздратування і навіть конфлікти з психічним або фізичним насиллям.

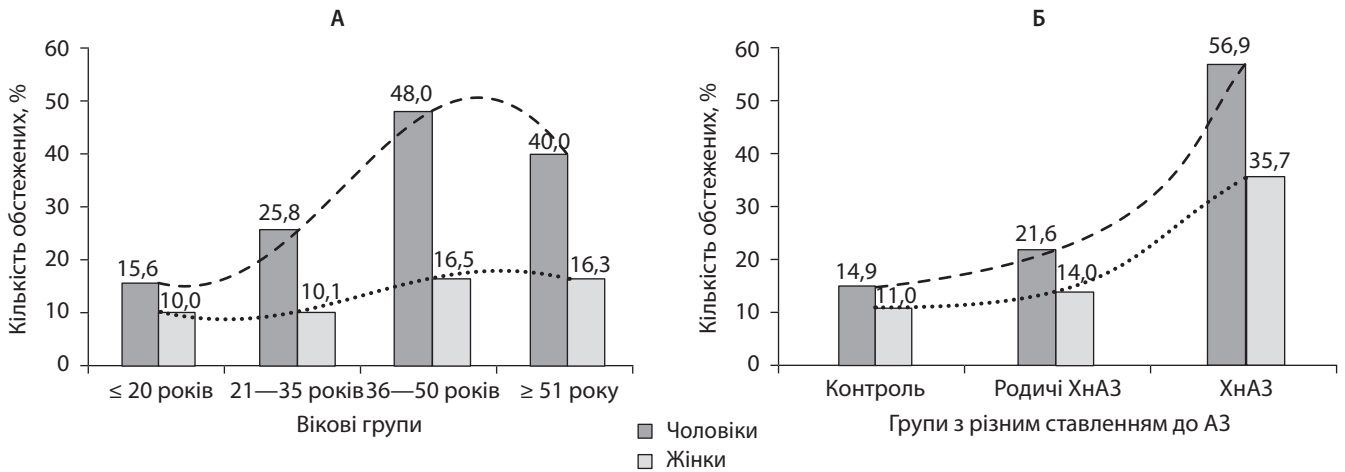

Рис. 3. Частота ситуацій, коли респондентам доводилось виручати питущих колег через те, що ті зловживали алкоголем (у віковому аспекті (А) і в аспекті ставлення до А3 (Б))

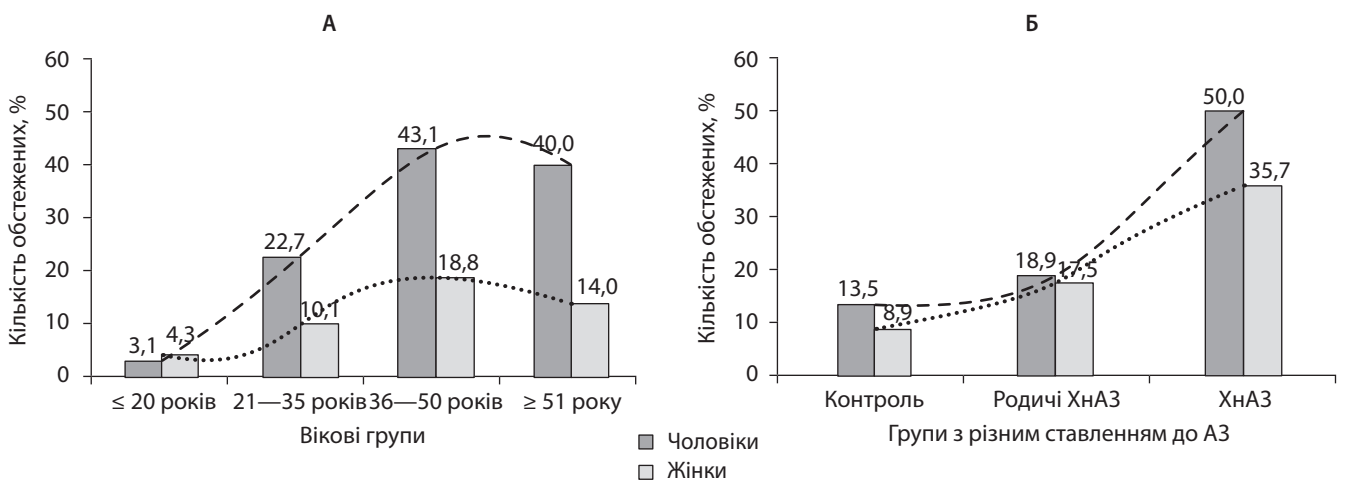

Рис. 4. Частота ситуацій, коли питущі колеги своїм зловживанням алкоголем заважали працювати респондентам, у віковому аспекті (А) і в аспекті ставлення до А3 (Б)

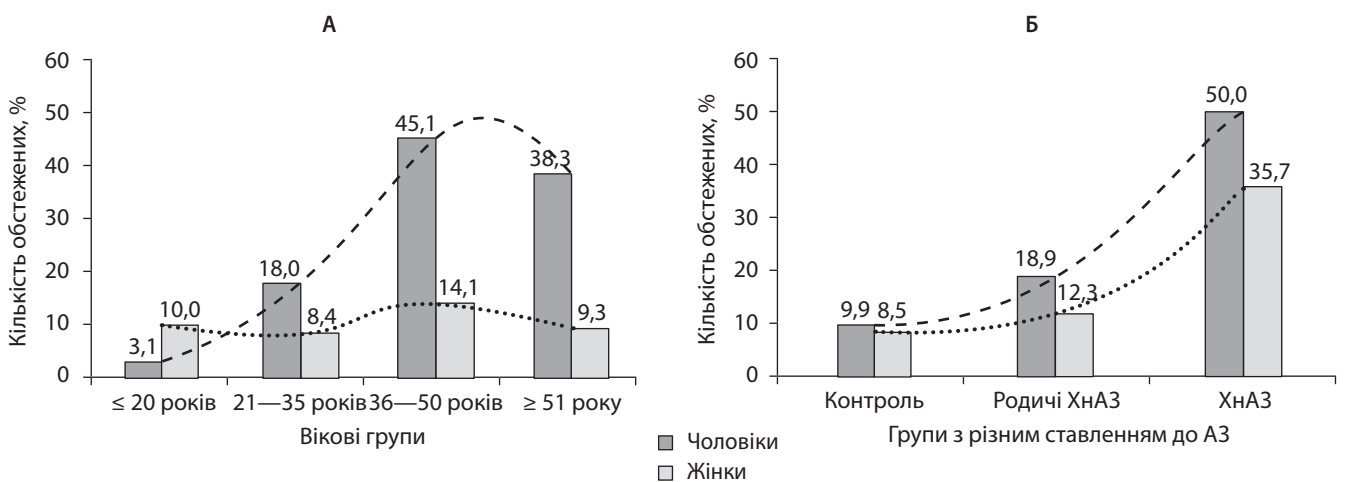

Рис. 5. Частота ситуацій, коли респондентам доводилось сваритись або інакше конфліктувати з питущими колегами, у віковому аспекті (А) і в аспекті ставлення до А3 (Б)

Ще одним несприятливим наслідком наявності питущих в робочому середовищі було погіршення результатів роботи інших працівників (табл. 2, рис. 6). Про таке погіршення повідомили 25,78 % респондентів-чоловіків і 8,20 % респондентів-жінок ($p < 0,001$). Більшість сучасних виробничих процесів потребує колективних зусиль різних фахівців. Тому алкогольне сп'яніння або навпаки стан відміни алкоголю (які супроводжуються уповільненням мислення, погіршенням концентрації уваги, підвищеною стомлюваністю та зниженням працездатності) у одного із працівників ставить під загрозу діяльність всього колективу.

Нарешті, частота випадків, коли присутність питущих осіб в робочому середовищі змушувала їхніх колег працювати понаднормово (табл. 2, рис. 7), за відгуками респондентів-чоловіків становила 23,29 %, а за відгуками респондентів-жінок — 9,15 % ($p < 0,001$). За повідомленнями респондентів, таке траплялось тому, що питущі співпрацівники спізнювались на роботу, або йшли з неї раніше урочного часу, окрім того вони були схильні брати необґрунтовані відгули, що створювало додаткові труднощі для їхніх колег і призводило до перерозподілу виробничого навантаження.

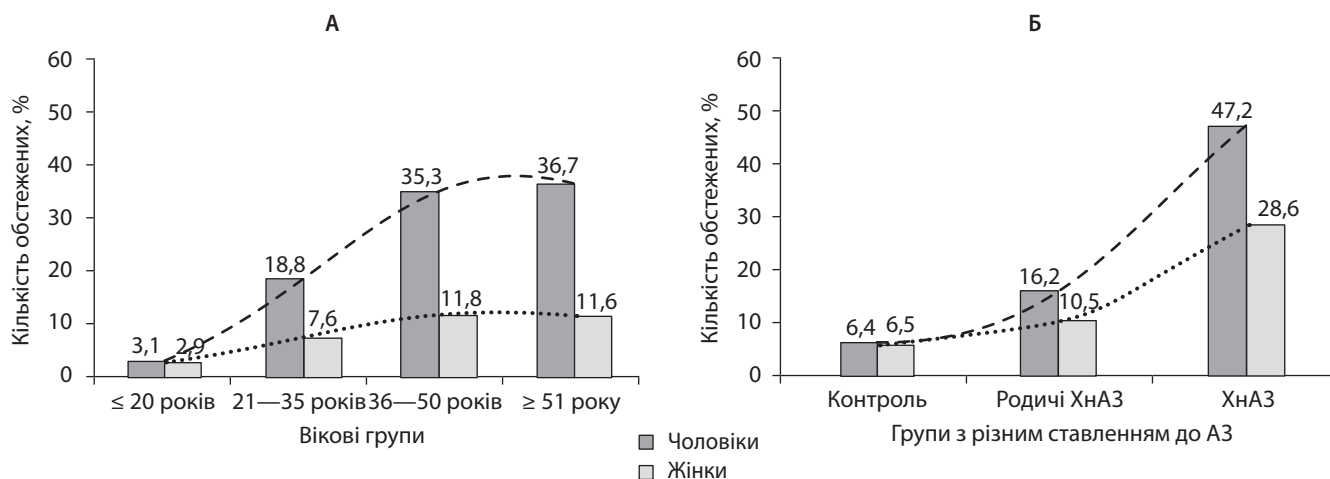

Рис. 6. Частота ситуацій, коли результати роботи респондентів погіршувалися через те, що їхні колеги зловживали алкоголем, у віковому аспекті (А) і в аспекті ставлення до А3 (Б)

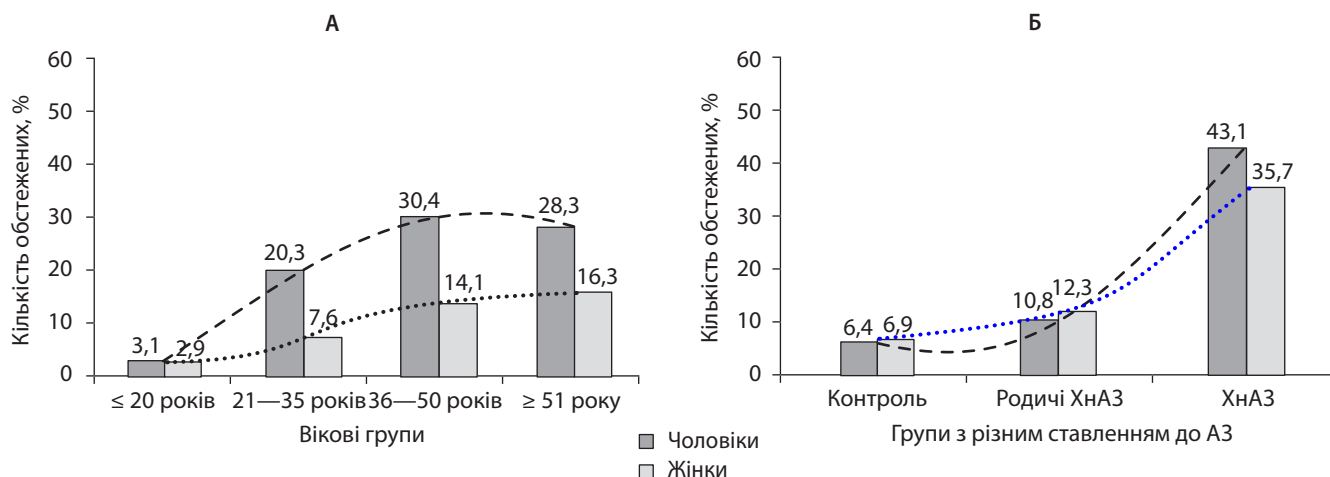

Рис. 7. Частота ситуацій на роботі респондентів, коли їм доводилось працювати після закінчення робочого дня через те, що колеги зловживали алкоголем, у віковому аспекті (А) і в аспекті ставлення до А3 (Б)

Не складно помітити (див. табл. 2, рис. 3—7), що розподіли частот описаних ситуацій в групах порівняння мали вже описаний вище єдиний патерн. Усі ці ситуації частіше траплялись у респондентів-чоловіків, ніж у респондентів-жінок, і у респондентів старших вікових груп (як порівняти з молодшими). Окрім того, частота таких ситуацій у респондентів обох статей неухильно і достовірно збільшувалася при переході від контрольної групи до групи родичів ХНАЗ і далі до групи самих ХНАЗ.

Слід додати, що описані ситуації здебільшого сполучались одна з одною. Тому їх середня кількість на одного респондента, що протягом останніх 12 місяців мав проблеми в відносинах з питущими колегами, становила $3,62 \pm 0,14$ ситуації у чоловіків і $3,02 \pm 0,22$ ситуації у жінок.

Окрім опису типових ситуацій, які виникають внаслідок наявності питущих осіб в робочому середовищі, модуль «J» опитувальника GENANTO пропонує респондентам оцінити за 10-бальною шкалою (де 1 —

найслабший вплив, а 10 — найсильніший) силу негативного впливу, який справляли на них питущі колеги протягом останніх 12 місяців (табл. 3, рис. 8).

Встановлено, що загалом значення цього показника у чоловіків і жінок становить $5,20 \pm 0,16$ бали

$4,83 \pm 0,35$ балів відповідно. Це в обох випадках відповідає середній силі негативного впливу, який відчували респонденти з боку питущих колег. На думку самих опитаних, така сила негативного впливу істотно зменшувала продуктивність їхньої праці.

Таблиця 3. Оцінка респондентами сили негативного впливу, який справляли на них питущі колеги (серед тих, у кого вони були) протягом останніх 12 місяців

Групи обстежених	Чисельність групи		Середні значення в групі, бали		Достовірність відмінностей (<i>p</i>)			
	чоловіки	жінки	чоловіки	жінки	між чоловіками і жінками	з групою 21—35 р. або з «контролем»		
						чоловіки	жінки	
J3. За шкалою від 1 до 10, де 1 — найслабше, а 10 — найсильніше, оцініть, наскільки сильним протягом останніх 12 місяців був негативний вплив на Вас тієї обставини, що Ваші товариші по роботі зловживали спиртним.								
За віком	≤ 20 років	5	12	$2,67 \pm 0,33$	$3,11 \pm 0,86$	0,320	< 0,001	0,232
	21—35 років	40	17	$5,16 \pm 0,32$	$3,92 \pm 0,66$	0,048	—	—
	36—50 років	54	17	$5,04 \pm 0,25$	$6,06 \pm 0,50$	0,036	0,383	0,008
	≥ 51 року	28	9	$5,85 \pm 0,24$	$5,56 \pm 0,67$	0,340	0,044	0,048
За ставленням до АЗ	Контроль	36	39	$4,10 \pm 0,34$	$4,52 \pm 0,45$	0,230	—	—
	Родичі ХНАЗ	8	10	$5,25 \pm 0,45$	$5,60 \pm 0,70$	0,341	0,032	0,096
	ХНАЗ	83	6	$5,57 \pm 0,18$	$5,33 \pm 1,05$	0,414	< 0,001	0,235
Разом		127	55	$5,20 \pm 0,16$	$4,83 \pm 0,35$	0,174	—	—

Примітка. Середні значення подані у форматі «середня арифметична ± стандартна похибка середньої арифметичної» ($M \pm m$)

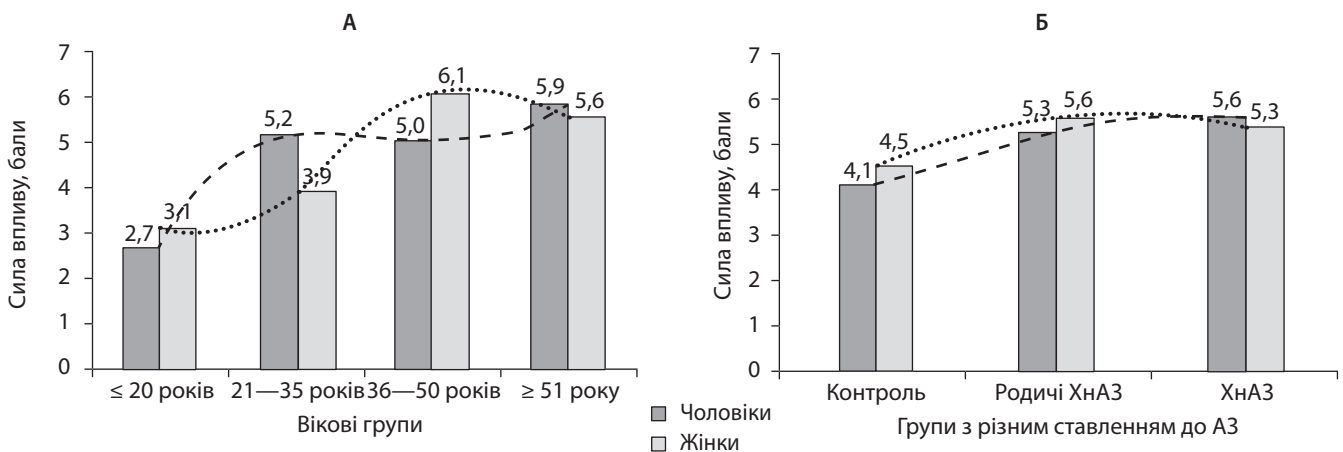

Рис. 8. Оцінка респондентами сили негативного впливу, який справляли на них питущі колеги по роботі протягом останніх 12 місяців, у віковому аспекті (А) і в аспекті ставлення до АЗ (Б)

Також отримано дані, що свідчать про складну залежність цього показника від віку обстежених. Помітна загальна тенденція до збільшення сили негативного впливу, про який йдеться, з віком респондентів. Однак, цій динаміці притаманні істотні гендерні особливості. У чоловіків найбільше зростання цього показника відбувається при переході від групи «≤ 20 років» до групи «21—35 років», після чого стабілізується. На відміну від цього, у жінок таке зростання триває значно довше. Внаслідок цього, у віковій групі «21—35 років» середні показники сили негативного впливу у чоловіків достовірно вищі, ніж у жінок ($5,16 \pm 0,32$ бали і $3,92 \pm 0,66$ балів відповідно при $p = 0,048$), а у віковій групі «36—50 років» — навпаки, у чоловіків достовірно нижчі,

ніж у жінок ($5,04 \pm 0,25$ балів і $6,06 \pm 0,50$ балів відповідно при $p = 0,036$).

Отже, результати проведеного дослідження дають змогу сформулювати такі висновки.

1. Встановлено, що 39,44 % (!) чоловіків і 17,35 % жінок, які мали оплачувану роботу або брали участь у волонтерській діяльності, протягом останніх 12 місяців потерпали від проблем у відносинах з колегами через те, що останні зловживали алкоголем.

2. Найбільш поширеними несприятливими ситуаціями (обставинами), що виникають внаслідок наявності питущих у робочому середовищі, є те, що:

— їм треба приділяти додаткову увагу, «виручати» їх (34,47 % і 12,62 % — тут і далі наведені частоти

таких ситуацій (обставин) за відгуками респондентів чоловічої і жіночої статі відповідно);

— вони заважають іншим працювати (30,43 % і 11,67 %);

— вони є причиною конфліктів на роботі (28,88 % і 10,41 %);

— вони погіршують результати роботи інших працівників (25,78 % і 8,20 %);

— вони є причиною того, що іншим працівникам доводиться працювати понаднормово через їхнє пияцтво (23,29 % і 9,15 %).

3. Описані ситуації (обставини) часто сполучаються одна з одною, внаслідок чого середня кількість ситуацій (обставин) на одного респондента, що протягом останніх 12 місяців мав проблеми у відносинах з питущими колегами, становить $3,62 \pm 0,14$ у чоловіків і $3,02 \pm 0,22$ у жінок.

4. Суб'єктивно оцінена респондентами сила негативного впливу, який справляли на них питущі колеги протягом останніх 12 місяців, становила $5,20 \pm 0,16$ балів у чоловіків і $4,83 \pm 0,35$ балів у жінок (за десятибальною шкалою). На думку самих опитаних, така сила негативного впливу істотно зменшувала продуктивність їхньої праці.

5. Незважаючи на тривалі зусилля держави у цілому і керівників окремих підприємств, висока частота наявності питущих працівників в робочому середовищі, а також значна сила негативного впливу, який вони справляють на інших співпрацівників, залишаються важливими складовими комплексної проблеми «шкоди для інших», що потребує вдосконалення поточної національної політики стосовно алкоголю з урахуванням цих обставин.

(Далі буде)

Список літератури

1. Surveying the range and magnitude of alcohol's harm to others in Australia / Laslett AM, Room R, Ferris J, [et al.] // *Addiction*. 2011. Vol. 106 (9). P. 1603—1611. DOI: 10.1111/j.1360-0443.2011.03445.x

2. Connor J., Casswell S. Alcohol-related harm to others in New Zealand: evidence of the burden and gaps in knowledge // *The New Zealand Medical Journal*. 2012. Vol. 125 (1360). P. 11—27.

3. Dussailant F., Fernandez M. Alcohol's harm to others' well-being and health: a comparison between Chile and Australia // *Alcohol and Alcoholism*. 2015. Vol. 50(3). P. 346—351. DOI: 10.1093/alcalc/agt002

4. Temporal Patterns of Alcohol Consumption and Alcohol-Related Road Accidents in Young Swiss Men: Seasonal, Week-day and Public Holiday Effects / Foster S., Gmel G., Estévez N. [et al.] // *Alcohol and Alcoholism*. 2015. Vol. 50(5). P. 565—572. DOI: 10.1093/alcalc/agt037

5. Ferris J. Alcohol-related serious road traffic injuries between 2000 and 2010: A new perspective to deal with administrative data in Australia / J. Ferris, J. Killian, B. Lloyd // *The International Journal of Drug Policy*. 2017. Vol. 43. P. 104—112. DOI: 10.1016/j.drugpo.2017.02.015

6. Alcohol and drugs use among drivers injured in road accidents in Campania (Italy): A 8-years retrospective analysis /

Carfora A., Campobasso C. P., Cassandro P. [et al.] // *Forensic Science International*. 2018. Vol. 288. P. 291—296. DOI: 10.1016/j.forsciint.2018.05.003

7. The Dynamics of Partner Violence and Alcohol Use in Couples: Research Methods / Burge S. K., Katerndahl D. A., Becho J. [et al.] // *Violence and Victims*. 2019. Vol. 28(34)(1). P. 136—156. DOI: 10.1891/0886-6708.34.1.136

8. Alcohol Use and Intimate Partner Violence Among Community College Women: An Exploration of Protective Factors / Gomez J., Orchowski L., Pearlman D. N. [et al.] // *Violence and Gender*. 2019. Vol. 6(3). P. 187—195. DOI: 10.1089/vio.2018.0023

9. Nutt D. J. Drug harms in the UK: a multicriteria decision analysis / Nutt, David & King, Leslie & Phillips, Lawrence // *Lancet*. 2010. Vol. 376(9752). P. 1558—1565.

10. WHO, 2010. Global strategy to reduce the harmful use of alcohol 2010. URI: <https://www.who.int/publications/item/9789241599931>

11. Wilsnack S. C. The GENAHTO Project (Gender and Alcohol's Harm to Others): Design and methods for a multinational study of alcohol's harm to persons other than the drinker / S. C. Wilsnack, T. K. Greenfield, K. Bloomfield // *The International Journal of Alcohol and Drug Research*. 2018. Vol. 7(2). P. 37—47. DOI: 10.7895/ijadr.253

12. Питущі особи в мікросоціальному оточенні мешканців України. Вікові та гендерні особливості / Лінський І. В., Кузьмінов В. Н., Мінко О. І. [та ін.] // *Український вісник психоневрології*. 2021. Т. 29, вип. 1 (106). С. 4—11. DOI: <https://doi.org/10.36927/2079-0325-V29-is1-2021-1>

13. Прояви несприятливого впливу питущих на дорослих в мікросоціальному оточенні / Лінський І. В., Кузьмінов В. Н., Мінко О. І. [та ін.] // *Український вісник психоневрології*. 2021. Т. 29, вип. 2 (107). С. 5—13. DOI: <https://doi.org/10.36927/2079-0325-V29-is2-2021-1>

14. Особливості несприятливого впливу питущих на дітей в мікросоціальному оточенні / Лінський І. В., Кузьмінов В. Н., Мінко О. І. [та ін.] // *Український вісник психоневрології*. 2021. Т. 29, вип. 3 (108). С. 5—11. DOI: <https://doi.org/10.36927/2079-0325-V29-is3-2021-1>

15. Вплив питущих на афективний статус представників їхнього мікросоціального оточення / Лінський І. В., Кузьмінов В. Н., Мінко О. І. [та ін.] // *Український вісник психоневрології*. 2021. Т. 29, вип. 4 (109). С. 8—18. DOI: <https://doi.org/10.36927/2079-0325-V29-is4-2021-1>

16. Вплив питущих на алкогольний статус представників їхнього мікросоціального оточення / Лінський І. В., Кузьмінов В. Н., Мінко О. І. [та ін.] // *Український вісник психоневрології*. 2022. Т. 30, вип. 1 (110). С. 5—15. DOI: <https://doi.org/10.36927/2079-0325-V30-is1-2022-1>

17. Вплив питущих на алкогольний статус представників їхнього мікросоціального оточення / Лінський І. В., Хаустов М. М., Кузьмінов В. Н. [та ін.] // *Український вісник психоневрології*. 2022. Т. 30, вип. 2 (111). С. 4—17. DOI: <https://doi.org/10.36927/2079-0325-V30-is2-2022-1>

18. Межі проблемного вживання алкоголю з точки зору практично здорових респондентів і епідеміологічне значення цих меж / Лінський І. В., Хаустов М. М., Кузьмінов В. Н. [та ін.] // *Український вісник психоневрології*. 2023. Т. 31, вип. 1 (114). С. 4—19. DOI: <https://doi.org/10.36927/2079-0325-V31-is1-2023-1>

19. Частота «п'яних днів» і її зв'язки з іншими характеристиками алкогольної поведінки респондентів / Лінський І. В., Хаустов М. М., Кузьмінов В. Н. [та ін.] // *Український вісник*

психоневрології. 2023. Т. 31, вип. 2 (115). С. 5—15. DOI: <https://doi.org/10.36927/2079-0325-V31-is2-2023-1>

20. Вплив частоти «п'яних днів» на фізичне і психічне благополуччя споживачів алкоголю / Лінський І. В., Хаустов М. М., Кузьмін В. Н. [та ін.] // Український вісник психоневрології. 2024. Т. 32, вип. 2 (119). С. 4—13. DOI: <https://doi.org/10.36927/2079-0325-V32-is2-2024-1>

21. Частота «п'яних днів» і її зв'язок із показниками вживання інших психоактивних речовин / Лінський І. В., Хаустов М. М., Кузьмін В. Н. [та ін.] // Український вісник психоневрології. 2025. Т. 33, вип. 2 (123). С. 4—12. DOI: <https://doi.org/10.36927/2079-0325-V33-is2-2025-1>

22. Лапач С. Н. Статистические методы в медико-биологических исследованиях с использованием Excel / С. Н. Лапач, А. В. Чубенко, П. Н. Бабич. Киев : «Моріон», 2000. 320 с.

23. Бехтель Э. Е. Донозологические формы злоупотребления алкоголем. Москва : Рипол Классик, 1986. 272 с.

References

1. Laslett AM, Room R, Ferris J, Wilkinson C, Livingston M, Mugavin J. Surveying the range and magnitude of alcohol's harm to others in Australia. *Addiction*. 2011;106(9):1603-1611. doi:10.1111/j.1360-0443.2011.03445.x

2. Connor J, Casswell S. Alcohol-related harm to others in New Zealand: evidence of the burden and gaps in knowledge. *N Z Med J*. 2012;125(1360):11-27. Published 2012 Aug 24.

3. Dussailant F, Fernandez M. Alcohol's harm to others' well-being and health: a comparison between Chile and Australia. *Alcohol Alcohol*. 2015;50(3):346-351. doi:10.1093/alcalc/agv002

4. Foster S, Gmel G, Estévez N, Bähler C, Mohler-Kuo M. Temporal Patterns of Alcohol Consumption and Alcohol-Related Road Accidents in Young Swiss Men: Seasonal, Weekday and Public Holiday Effects. *Alcohol Alcohol*. 2015;50(5):565-572. doi:10.1093/alcalc/agv037

5. Ferris J, Killian J, Lloyd B. Alcohol-related serious road traffic injuries between 2000 and 2010: A new perspective to deal with administrative data in Australia. *Int J Drug Policy*. 2017;43:104-112. doi:10.1016/j.drugpo.2017.02.015

6. Carfora A, Campobasso CP, Cassandro P, Petrella R, Borriello R. Alcohol and drugs use among drivers injured in road accidents in Campania (Italy): A 8-years retrospective analysis. *Forensic Sci Int*. 2018;288:291-296. doi:10.1016/j.forsciint.2018.05.003

7. Burge SK, Katerndahl DA, Becho J, Wood R, Rodriguez J, Ferrer R. The Dynamics of Partner Violence and Alcohol Use in Couples: Research Methods. *Violence Vict*. 2019;34(1):136-156. doi:10.1891/0886-6708.34.1.136

8. Gomez J, Orchowski L, Pearlman DN, Zlotnick C. Alcohol Use and Intimate Partner Violence Among Community College Women: An Exploration of Protective Factors. *Violence Gen*. 2019;6(3):187-195. doi:10.1089/vio.2018.0023

9. Nutt, David & King, Leslie & Phillips, Lawrence. (2010). Drug harms in the UK: A multi-criterion decision analysis. *Lancet*. 376(9752) 1558-1565.

10. WHO, 2010. Global strategy to reduce the harmful use of alcohol 2010. <https://www.who.int/publications/item/9789241599931>

11. Wilsnack SC, Greenfield TK, Bloomfield K. The GENAHO Project (Gender and Alcohol's Harm to Others): Design and methods for a multinational study of alcohol's harm

to persons other than the drinker. *Int J Alcohol Drug Res*. 2018;7(2):37-47. doi:10.7895/ijadr.253

12. Linskiy I. V., Kuzminov V. N., Minko O. I. [ta in.]. Pytushchi osoby v mikrosotsialnomu ototchenni meshkantsiv Ukrainy. Vikovi ta genderni osoblyvosti. *Ukrainskyi visnyk psykhonevrolohii*. 2021. Vol. 29, issue 1 (106). P. 4—11. <https://doi.org/10.36927/2079-0325-V29-is1-2021-1>. (In Ukrainian).

13. Linskiy I. V., Khaustov M. M., Kuzminov V. N. [ta in.]. Proiavy nespriyatlyvoho vplyvu pytushchykh na doroslykh v mikrosotsialnomu ototchenni. *Ukrainskyi visnyk psykhonevrolohii*. 2021. Vol. 29, issue 2 (107). P. 5—13. <https://doi.org/10.36927/2079-0325-V29-is2-2021-1>. (In Ukrainian).

14. Linskiy I. V., Kuzminov V. N., Minko O. I. [ta in.]. Osoblyvosti nespriyatlyvoho vplyvu pytushchykh na ditei v mikrosotsialnomu ototchenni. *Ukrainskyi visnyk psykhonevrolohii*. 2021. Vol. 29, issue 3 (108). P. 5—11. DOI : <https://doi.org/10.36927/2079-0325-V29-is3-2021-1>. (In Ukrainian).

15. Linskiy I. V., Kuzminov V. N., Minko O. I. [ta in.]. Vplyv pytushchykh na afektyvnyi status predstavnykiv yikhnoho mikrosotsialnoho ototchennia. *Ukrainskyi visnyk psykhonevrolohii*. 2021. Vol. 29, issue 4 (109). P. 8—18. DOI: <https://doi.org/10.36927/2079-0325-V29-is4-2021-1>. (In Ukrainian).

16. Linskiy I. V. Kuzminov V. N., Minko O. I. [ta in.]. Vplyv pytushchykh na alkoholnyi status predstavnykiv yikhnoho mikrosotsialnoho ototchennia. *Ukrainskyi visnyk psykhonevrolohii*. 2022. Vol. 30, issue 1 (110). P. 5—15. DOI: <https://doi.org/10.36927/2079-0325-V30-is1-2022-1>. (In Ukrainian).

17. Linskiy I. V. Khaustov M. M., Kuzminov V. N. [ta in.]. Vplyv pytushchykh na alkoholnyi status predstavnykiv yikhnoho mikrosotsialnoho ototchennia. *Ukrainskyi visnyk psykhonevrolohii*. 2022. Vol. 30, issue 2 (111). P. 4—17. <https://doi.org/10.36927/2079-0325-V30-is2-2022-1>. (In Ukrainian).

18. Linskiy I. V., Kuzminov V. N., Minko O. I. [ta in.]. Mezhi problemnoho vzhivannia alkoholu z tochky zoru praktychno zdorovykh respondentiv i epidemiolohichne znachennia tsykh mezh. *Ukrainskyi visnyk psykhonevrolohii*. 2023. Vol. 31, issue 1 (114). P. 4—19. DOI: <https://doi.org/10.36927/2079-0325-V31-is1-2023-1>. (In Ukrainian).

19. Linskiy I. V., Kuzminov V. N., Minko O. I. [ta in.]. Chastota "p'ianykh dniv" i ii zv'iazky z inshymy kharakterystykamy alkoholnoi povedinky respondentiv. *Ukrainskyi visnyk psykhonevrolohii*. 2023. Vol. 31, vyp. 2 (115). P. 5—15. DOI: <https://doi.org/10.36927/2079-0325-V31-is2-2023-1>. (In Ukrainian).

20. Linskiy I. V., Kuzminov V. N., Minko O. I. [ta in.]. Vplyv chastoty "p'ianykh dniv" na fizychni i psykhične blahopoluchchia spozhyvachiv alkoholu. *Ukrainskyi visnyk psykhonevrolohii*. 2024. Vol. 32, issue 2 (119). P. 4—13. DOI: <https://doi.org/10.36927/2079-0325-V32-is2-2024-1> (In Ukrainian)

21. Linskiy I. V., Kuzminov V. N., Minko O. I. [ta in.]. Chastota "p'ianykh dniv" i ii zv'iazok iz pokaznykamy vzhivannia inshykh psykhoaktyvnykh rehovyn. *Ukrainskyi visnyk psykhonevrolohii*. 2025. Vol. 33, issue 2 (123). P. 4—12. DOI: <https://doi.org/10.36927/2079-0325-V33-is2-2025-1> (In Ukrainian).

22. Lapach S. N., Chubenko A. V., Babich P. N. *Statisticheskie metody v mediko-biologicheskikh issledovaniyakh s ispol'zovaniem Excel [Statistical methods in biomedical research using Excel]*. Kiev: Morion, 2000. 320 p. (In Russian).

23. Bekhtel E. E. *Prenosological forms of alcohol abuse*. Moscow: Ripl Classic, 1986; 272 p. (In Russian).

Надійшла до редакції 16.07.2025

Відомості про авторів:

ЛІНСЬКИЙ Ігор Володимирович, доктор медичних наук, професор, директор Державної установи «Інститут неврології, психіатрії та наркології імені П. В. Волошина Національної академії медичних наук України» (ДУ «ІНПН ім. П. В. Волошина НАМН України»); професор кафедри неврології, психіатрії, наркології та медичної психології Харківського національного університету (ХНУ) імені В. Н. Каразіна, м. Харків, Україна; e-mail: i_linskiy@yahoo.com

ХАУСТОВ Максим Миколайович, доктор медичних наук, професор, директор Департаменту охорони здоров'я Харківської обласної державної адміністрації, професор кафедри психіатрії, наркології, медичної психології та соціальної роботи Харківського національного медичного університету Міністерства охорони здоров'я України (ХНМУ МОЗ України), м. Харків, Україна

КУЗЬМІНОВ Валерій Никифорович, кандидат медичних наук, провідний науковий співробітник відділу*

МІНКО Олександр Іванович, доктор медичних наук, професор, завідувач відділу клінічної та соціальної наркології ДУ «ІНПН ім. П. В. Волошина НАМН України»; професор кафедри неврології, психіатрії, наркології та медичної психології ХНУ імені В. Н. Каразіна, м. Харків, Україна

КОЖИНА Ганна Михайлівна, доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри психіатрії, наркології, медичної психології та соціальної роботи ХНМУ МОЗ України, м. Харків, Україна

ГРИНЕВИЧ Євгенія Геннадіївна, доктор медичних наук, професор, професор кафедри загальної, дитячої, судової психіатрії і наркології Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика, м. Київ, Україна

ОВЧАРЕНКО Микола Олексійович, доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри неврології, психіатрії та наркології Луганського державного медичного університету МОЗ України, м. Рівне, Україна

ЧУГУНОВ Вадим Віталійович, доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри психіатрії, психотерапії, загальної та медичної психології, наркології та сексології Запорізького державного медичного університету (ЗДМУ) МОЗ України, м. Запоріжжя, Україна

ПОСТРЕЛКО Валентин Михайлович, доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри внутрішньої медицини з курсом ендокринології Міжнародної академії екології та медицини, м. Київ, Україна

ДЕНИСЕНКО Михайло Михайлович, доктор медичних наук, провідний науковий співробітник відділу*

ПЛЕХОВ Владислав Андрійович, аспірант кафедри психіатрії, психотерапії, загальної та медичної психології, наркології та сексології ЗДМУ МОЗ України, м. Запоріжжя, Україна

ТКАЧЕНКО Тетяна Володимирівна, кандидат психологічних наук, провідний науковий співробітник відділу*

ЗАДОРЖНИЙ Володимир Володимирович, кандидат медичних наук, провідний науковий співробітник відділу*

МАЛИХІНА Наталія Анатоліївна, кандидат медичних наук, старший науковий співробітник відділу*

МІНКО Олексій Олександрович, кандидат медичних наук, старший науковий співробітник відділу*

ЛАКІНСЬКИЙ Роман Вікторович, кандидат медичних наук, старший науковий співробітник відділу*

ВАСИЛЬЄВА Ольга Олександрівна, кандидат медичних наук, старший науковий співробітник відділу*

ЮРЧЕНКО Ольга Миколаївна, кандидат медичних наук, старший науковий співробітник відділу*

ГЕРАСИМОВ Богдан Олексійович, молодший науковий співробітник відділу*

ГЕРАСИМОВ Дмитро Олексійович, молодший науковий співробітник відділу*

* — відділ невідкладної психіатрії та наркології ДУ «ІНПН ім. П. В. Волошина НАМН України», м. Харків, Україна

Information about the authors:

LINSKIY Igor, Doctor of Medical Sciences, Professor, Director of State Institution "P. V. Voloshyn Institute of Neurology, Psychiatry and Narcology of the National Academy of Medical Sciences of Ukraine" ("P. V. Voloshyn INPN of the NAMS of Ukraine" SI), Professor of the Department of Neurology, Psychiatry, Narcology and Medical Psychology of V. N. Karazin's Kharkiv National University, Kharkiv, Ukraine; e-mail: i_linskiy@yahoo.com

KHAUSTOV Maksym, Doctor of Medical Sciences, Professor, Director of the Department of Health of Kharkiv Regional State Administration, Professor of the Department of Psychiatry, Narcology, Medical Psychology and Social Work of Kharkiv National Medical University of the Ministry of Health of Ukraine, Kharkiv, Ukraine

KUZMINOV Valeriy, MD, PhD, Leading Researcher of the Department**

MINKO Oleksandr, Doctor of Medical Sciences, Professor, Head of the Department of Clinical and Social Narcology of "P. V. Voloshyn INPN of the NAMS of Ukraine" SI; Professor of the Department of Neurology, Psychiatry, Narcology and Medical Psychology of V. N. Karazin's Kharkiv National University, Kharkiv, Ukraine

KOZHYNINA Hanna, Doctor of Medical Sciences, Professor, Head of the Department of Psychiatry, Narcology, Medical Psychology and Social Work of Kharkiv National Medical University of the Ministry of Health of Ukraine, Kharkiv, Ukraine

GRYNEVYCH Yevheniia, Doctor of Medical Sciences, Professor, Professor of the Department of General, Child, Forensic Psychiatry and Narcology of the Shpyk National Healthcare University of Ukraine, Kyiv, Ukraine

OVCHARENKO Mykola, Doctor of Medical Sciences, Professor, Head of the Department of Neurology, Psychiatry and Narcology of Luhansk State Medical University of the Ministry of Health of Ukraine, Rivne, Ukraine

CHUGUNOV Vadym, Doctor of Medical Sciences, Professor, Head of the Department of Psychiatry, Psychotherapy, General and Medical Psychology, Narcology and Sexology of Zaporizhzhia State Medical University of the Ministry of Health of Ukraine, Zaporizhzhia, Ukraine

POSTRELKO Valentyn, Doctor of Medical Sciences, Professor, Head of the Department of Internal Medicine with a course in Endocrinology, International Academy of Ecology and Medicine, Kyiv, Ukraine

DENYSENKO Mykhailo, Doctor of Medical Sciences, Leading Researcher of the Department**

PLIEKHOV Vladyslav, Graduate Student of the Department of Psychiatry, Psychotherapy, General and Medical Psychology, Narcology and Sexology of Zaporizhzhia State Medical University of the Ministry of Health of Ukraine, Zaporizhzhia, Ukraine

TKACHENKO Tetyana, PhD of Psychological Sciences, Leading Researcher of the Department**

ZADOROZHNYI Volodymyr, MD, PhD, Leading Researcher of the Department**

MALYKHINA Natalia, MD, PhD, Senior Researcher of the Department**

MINKO Oleksiy, MD, PhD, Senior Researcher of the Department**

LAKYNSKYI Roman, MD, PhD, Senior Researcher of the Department**

VASYLIEVA Olga, MD, PhD, Senior Researcher of the Department**

YURCHENKO Olga, MD, PhD, Senior Researcher of the Department**

HERASYMOV Bohdan, Junior Researcher of the Department**

HERASYMOV Dmytro, Junior Researcher of the Department**

** — Department of Emergency Psychiatry and Narcology of "P. V. Voloshyn INPN of the NAMS of Ukraine" SI, Kharkiv, Ukraine